

# TIPS OM TE WERKEN AAN ZELFSTURING & ZELFTESTING

De bevinding dat de vaardigheden zelfsturing en zelftesting aangeleerd kunnen worden, gaan gelukkig ook op in de dagdagelijkse onderwijspraktijk (Kostons, Donker & Opdenakker, 2014). Zo kan elke leerkracht en/of leerlingenbegeleider de studenten optimaal ondersteunen binnen zijn/haar vakgebied. Gecombineerde en geïntegreerde aanpakken van verschillende leerkrachten uit verschillende vak-inhouden lijken bovendien het meest lonend (Kostons, Donker & Opdenakker, 2014). Hieronder worden bijgevolg enkele algemene tips aangehaald die jij kan gebruiken doorheen je reguliere lessen.

## ALGEMEEN VOOR ZELFSTURING & ZELFTESTING

- Ondersteun leerlingen die slecht scoren op deze vaardigheden in de Columbus bij het **verwerken van de feedback** die ze krijgen. Dit geldt zowel voor de motivering waarom de vaardigheden belangrijk zijn en de tips die ze concreet toegereikt krijgen. Onderzoek toont namelijk dat deze leerlingen spontaan niet veel tijd investeren in het lezen van feedback rapporten en dat ze bovendien moeilijkheden ondervinden bij het begrijpen van de aangeboden feedback informatie (Vanthournout et al., 2016).
- **Modeling:** Door zelf goede zelfsturings- en zelftestingsvaardigheden te gebruiken, kan je als leerkracht je leerlingen hiertoe inspireren en instrueren (Kostons, Donker & Opdenakker, 2014). Concrete toepassingen voor de vaardigheden zelfsturing en zelftesting worden op de volgende pagina voorzien.
- **Gebruik hints:** Leerlingen kunnen goed op weg geholpen worden door het krijgen van hints en gerichte vragen (Kostons, Donker & Opdenakker, 2014). Concrete toepassingen voor de vaardigheden zelfsturing en zelftesting worden voorzien. Merk hierbij op dat je door het opnemen van een **ondersteunende en coachende rol** als leerkracht/leerlingenbegeleider, de leerlingen optimaal kunt begeleiden (Taks, 2003).
- Gebruik **werkvormen** die meer zelfsturing- en zelftestingsvaardigheden van de leerlingen vereisen (bv. laat de leerlingen zelf informatie opzoeken over een bepaald onderwerp en laat ze dit delen met elkaar).
- Lok **autonome motivatie** uit bij je leerlingen door bv. aan te sluiten bij de persoonlijke interesses van leerlingen, keuzes te bieden, empathie te tonen als leerlingen geen interesse hebben in de leerstof enzovoort (Kennisrotonde, 2017). Vooral zelfsturing blijkt hiermee gebaat te zijn: onderzoek toont namelijk dat autonoom gemotiveerde studenten meer vatbaar zijn voor een positieve ontwikkeling naar zelfregulatie (Catrysse et al., 2015).

# ZELFSTURING

- Zoals hierboven aangegeven, kan je leerlingen op weg helpen door **hints en gerichte vragen** te stellen. Voorbeelden van hints bij het oplossen van een probleem kunnen zijn: (a) probeer in eigen woorden uit te leggen wat je al weet over het probleem, (b) bedenk welke informatie je nodig hebt om het probleem op te lossen, (c) noem de stappen die je moet ondernemen, (d) controleer of je vooruitgang boekt na het uitvoeren van de stappen, (e) controleer de uitkomst en (f) ga na of je een oplossing voor het probleem hebt gevonden (Kostons, Donker & Opdenakker, 2014).
- Je kan het stellen van vragen bovendien ook gebruiken om de **reflectie** van de leerlingen te **stimuleren** (is ook een cruciaal onderdeel van zelfsturing) (Hogendoor, 2013). Ga bv. na, nadat leerlingen hun cijfers op een bepaalde toets of taak terugkrijgen, of dat cijfer overeenkomt met wat ze hadden verwacht. En laat hen – in geval van een laag cijfer – bedenken wat ze de volgende keer anders kunnen doen. Bouw dus als leerkracht/leerlingenbegeleider voldoende reflectiemomenten in. Stel eventueel tools beschikbaar die deze reflectie kunnen bevorderen (bv. digitale portfolio's, reflectie-apps, checklists, vragenlijsten, ...) (Rubens, 2016).
- Stel aan het begin van de les de leerdoelen op volgens het SMART-principe. Motiveer de leerlingen vervolgens om zelf eigen subdoelen op te stellen.
- **Voorzie de leerlingen van informatie die zicht geeft op hun vooruitgang** (bv. aan de hand van mondelinge/schriftelijke procesgerichte feedback). Op deze manier kunnen ze hun aanpak aanpassen om hun doelen te bereiken.
- **Daag** de leerlingen uit om hun zelfsturingstrategieën **flexibel** in te zetten en aan te passen aan de hand van kennis die ze reeds hebben over het onderwerp, de tijd die beschikbaar is, hoe ze worden geëvalueerd enzovoort. Maak hen bewust van het feit dat als je opdrachten steeds op dezelfde manier aanpakt, dat je dan niet efficiënt studeert (Columbus, 2018).
- Geef, bij het bevorderen van zelfgestuurd leren, leerlingen de kans om geleidelijk aan de controle over hun eigen leerprocessen zelf in handen te nemen. Onderzoek pleit namelijk voor een **geleidelijke overgang van docentsturing naar zelfsturing** (Jolles, 2007). Dit vraagt bijgevolg van jou als leerkracht/leerlingenbegeleider om te reflecteren en te leren uit je eigen ervaringen. Bevrraag hierbij ook je mensbeeld, overtuigingen en opvattingen, deze zijn namelijk relevant voor je bereidheid tot het bevorderen van zelfsturing bij studenten (Bolks, 2009).
- Geef leerlingen de kans om, wanneer ze een stuk niet goed begrijpen, op zoek te gaan naar verduidelijking door middel van andere teksten, boeken of op het internet. Op die manier leren ze **andere bronnen hanteren** i.p.v. vragen stellen aan de leerkracht (Columbus, 2018).



## ZELFTESTING

- Heeft één van de leerlingen een vraag? Beantwoord deze dan niet zelf maar duid als leerkracht/leerlingenbegeleider een **andere leerling aan om deze leerstof uit te leggen**. Zo kan die leerling onmiddellijk aftoetsen of hij/zij de leerstof zelf beheerst.
- Zoals hierboven werd aangegeven, kan je leerlingen op weg helpen door **hints en gerichte vragen** te stellen. Vraag bv. de leerlingen steeds om eigen voorbeelden te bedenken of de leerstof toe te passen in een nieuwe situatie (**modeling**).
- Ook kan je de leerlingen vragen om de informatie in eigen woorden (en aan elkaar) uit te leggen. Benadruk hierbij dat als leerlingen moeite ervaren om de leerstof in eigen woorden uit te leggen, dat dit hoogstwaarschijnlijk betekent dat ze de leerstof niet genoeg beheersen (Columbus, 2018). **Plan momenten** in tijdens je lessen waarin de leerlingen elkaar vragen kunnen stellen en elkaar kunnen ondervragen.
- **Voorzie de leerlingen van informatie die zicht geeft op hun vooruitgang** (bv. aan de hand van mondelinge/schriftelijke procesgerichte feedback). Op deze manier kunnen ze de hun eigen zelftestingsmethoden gericht bijsturen.
- Geef leerlingen de tijd om (ook tijdens de lessen) al eens **vragen te stellen aan zichzelf**. Op die manier kunnen ze onmiddellijk toetsen of ze de leerstof beheersen en hier eventueel vragen bij hebben (Columbus, 2018).